

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1626

De causarum dignitate, & numero. Capvt XLIII

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68724](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68724)

osam, & sepultam memorem, confestim mihi dicendum erit de Belzebub principe muscarum; de varijs muscarum generibus, de parasitis, adulatoribus, curiosis, otiosis, qui nomine muscarum censentur; de pueris muscarum abactoribus in conuiuio, de muscarijs, seu flabellis ad abigendas muscas compositis, de que eorum vsu, etiam ad altare, cuius meminit Hildebertus Cenomauensis epistola septima.

Hild. b. Cenom.

(Num verò silentium ad hunc præsertim locum, si non doctius, saltem prudèrius, quòd maius est, existimabitur. Magna res tacuisse loco.)

Vsu generis in probationibus.

Repudiato igitur hoc generis, & formarum vsu sic existimo; Vnum ad probandum valere, & hunc strictè, ac rotundè, cum aliquo elegantiae temperamento tractandum.

Lact. l. 2. c. 5. & 6.

Sic Lactantius mundum Deum non esse probat his verbis, vbi vtrumque argumentu, & generis, & formarum satis lepide coniungit.

(Quod si fieri non potest, vt stellæ dij sint, ergo nec sol quidem, nec luna Dij esse possunt, quoniam à luminibus astrorum non ratione differunt, sed magnitudine. Quod si hi dij non sunt, ergo nec cœlum quidem, in quo illa omnia continentur. Simili modo, si terra, quam calcamus, quam subigimus, & colimus ad victum, Deus non est, nec campi quidem, ac montes Dij erunt. Sed si hi non sunt, ergo nec tellus quidem vniuersa Deus videri potest. Item si aqua, quæ seruit animantibus ad vsu bibendi, aut lauandi, Deus non est: nec fontes quidem, ex quibus aqua profluit: si fontes non sunt, nec flumina quidem, quæ de fontibus colliguntur; si flumina quoque Dij non sunt, ergo nec mare, quod ex fluminibus constat, Deus haberi non potest. Quod si neque cœlum, neque terra, quæ partes mundi sunt, Dij esse, non possunt, ergo ne mundus quidem totus Deus est, quem iidem ipsi Stoici animantem, & sapientem esse contendunt.)

Genus à Lactantio subtiliter tractatum.

Hic multa generis, & formarum argumenta conglobata potes intueri, & ab hoc exemplo tractationis imitationem ducere.

Alius vsus generis in vsu iuris. dicitur. Demojth. in orat. suo vobri.

Alius vsus est generis in propositionibus, & iniurjs dicendi, vbi grauis quædam, & quæ suo ambitu multa complectatur prætermittitur sententia, quæ ad hypothesin sternat viâ. Sic Demoithenes, cum eorum prudentiam, & fortitudinem, qui pro patria occubuerant ornaturus esset, præmittit, duo esse virtu-

tum principia commendatione digna, prudentiam, & fortitudinem, quarum illa, quid sit agendum præscribit, hæc exequitur.

Εἰν γὰρ ἐστὶ ἀπάσης ἀρετῆς ἀρχὴ καὶ σὺννεσις, πέρας δ' ἀνδρεία. καὶ τὴν καὶ δοκιμάζεται, καὶ πρακτικὸν ἐστὶ τῆς σωζέται.

Hæc paucis, deinde mortuos vtriusque virtutis laude floruisse ostēdit, ex quo innuit, eos spectabili prædicatione commendandos, & Aristides in Panathenaica oratione ita incipit, vt ostendat, Nutritios quemque suos ex lege commendare: sibi Alumnos esse Athenienses; ideoque se hoc studium laudationis tantæ ciuitati debere.

Ælius Arist. in Panathen.

Νόμος ἐστὶ τοῖς ἑλλησι παλαῖος οἶμα, καὶ τῶν βαρβάρων τοῖς πλείστοις, Ἰσορροπία χάριν ἐκτίθειν ἀπασαν ὄση δυνάτη ἐὸς τῆς δὲ ἀποσοφίας προτέρως ὑμῶν ἀγοί τις ὁ ἀνδρες ἀθλιώτοι δοκῶν δὴ γὰρ δέσπας εἰς ἑλληνας τελεῖν οὐ μᾶλλον εὐρεῖν ὡς γὰρ μοι φαίνεται, μάλα καὶ γὰρ, καὶ τῆς νενομισμένης ταυτῆς σὺ σοφίας, καὶ κοινῆς, ὑμῶν εὐδὸς ἀμ εὐδοί τις ἐπινοήτους, καὶ ποριστῶς σκοπιῶν δὲ ἀρχῆς, &c. Deinde concludit, Δι' αὐτὴν καὶ μόνον τὴν εὐνοίαν ἔχει παρὰ πάντων ὑμῖν εἶναι κατὰ φύσιν.

De causarum dignitate, & numero.

CAPVT XLIII.

Postulat huius loci dignitas, vt cæteris consequentibus anteponatur, cuius, vt vis plenior in res influit, sic cognitio, & vberior est, & ad omnia comprobanda efficacior.

Vna quidem rerum omnium primaria est causa Mens æterna, quam omnem habere speciem pulchritudinis, & rebus creatis, veluti affusam esse, vel Porphyrius agnoscit, qui vñ αυτογένητον, καὶ αυτοπάτορα καλον αυτοκαλον nominat. Ab eo principio causæ omnes fluunt, & pendent, quas in quatuor genera à philosophis distributa esse constat, in materiam, efficientem, formam, & finem.

Porph. in 4. de hist.

Philosoph. enatur à Cyrillo contra Iulianū.

Quæ, vt in maioris mundi constitutione concurrerunt, sic, & ad res omnes, quas in hoc vniuerso cernimus, producendas, mirabili virtute transfunduntur.

Prima ab æterno. exiitit causâ efficiens, DEVS, opifex Vniuersi, quem in Antorem transformatum, cum mundum creare vellet, non in scire finxit Pherecydes, quod hæc rerû productio permagnum sit amoris diuini argumentum. Creationem autem inchoauit à rudi, inertique rerum congerie, quam Chaos antiqui nominarunt, hæc deinde digessit, & omni ornamentorum genere mirificè locupletauit; Quod autem per istud Chaos, nihil aliud Orpheus, & Hesiodus intellexerint, quã vetustissimum limum ex terra, & aqua; Ex quo æterno res omnes eductæ sint declarat. Atheagoras Philolophus Christianus.

ad Henag. in Apolog.

Ἡν γὰρ ὑδάτος, inquit, ἀρχὴ κατ' αὐτόμ. τοῖς ὅλοις ἀπὸ τῆς ὕδατος ἰλὸς κατέστη;

Materiam rudem, & informem, variæ potestæ, & multiplices formæ, in eius veluti gremium transfusa, Dei ita volentis arbitrio admirabili pulchritudine collustrarunt. Deinde omnia in vnius hominis vtilitatem, & decus, suauis conditoris prouidentia, tanquam in finem directa, atque constituta sunt.

Aristot. 2. Physic. c. 3. Cicero in Top. c. 8.

Hæc, vt in Vniuersi molitione clariùs licet intueri, sic etiam in rebus singulis perspiciuntur, quæ ex his fermè quatuor causis compositæ sunt, atque constata. Ex quo plurimum ad probandum, & ornandum valent, vt in singulis plenius ostendam.

Causâ in genere illud est, quod effectum per se producit, ad cuius productionem, cum materia, forma, efficiens, & finis. vario modo influant, merito omnes causæ nomine censentur.

Materia, & eius vsus apud Oratores.

CAPVT XLIV.

Materia igitur est, ex qua res sunt, quam Aristoteles libro 1. Physicorû nominat. πρῶτον ὑποκείμενον ἃ ὁ γίνεται τι ἐκὸν πάρχοντι ὁ μὴ κατὰ συμβεβηκός; quanquã de materia prima loquitur. φυσικώτερον. Cõstat enim ex Physicis aliam materiam esse primam, aliam secundam; aliam proximam, ali-

am remotam; aliam permanentem, aliam transseuntem, & ceter. huiusmodi.

Prima est illa proprie, quæ primum subiectum nominatur, quæ formam accipit, nec ipsa formam habet, quam Synecius hymno primo τρώη τῆν κόσμος fecem mundi nominat.

Sines. hym. 1.

Materia remota sunt V. G. ligna in sylua, ratione habita domus extruendæ, eadem iam recisa, affabrefacta, & dedolata, in proximan materiam cedunt.

Permanens denique est, quæ in re effecta manet, vt aurum in statua.

Transiens, quæ transit in aliud, vt farina & aqua in panem. Sed omisiss istis, quæ Physicorum sunt propria, huius causæ apud Oratores vsus tradendus est. Illi igitur mittentes hanc nimis plerumque subtilem primæ materiæ inuestigationem materiam tum naturalem, vt in corpore humano, tum etiam arte signatam, vt in manufactis sapissimè considerant, & inde in compositum eliciunt argumenta. Lactantius mundum, & factum esse, & corrumpi posse probat ex eo, quod tali materia sit constatus, quæ mutationi subiaceat.

Vsus argum. menti à materia. Lactant. 1. 10. 64. 9.

Materia verò semper fuisse non potest, quia mutationem non caperet, si fuisset. Quod enim semper fuit, semper esse non desinit, & vnde absint principium, abesse hinc etiam finem necesse est. Quin etiam facilius est, vt id quod habuit initium, sine careat, quam vt habeat finem, quod initio caruit.

Materia ergo, si facta non est, nec fieri ex ea quicquam potest, si fieri ex ea non potest, nec materia quidem erit. Materia est enim, ex qua aliquid fit. Omne autè quod fit, quia recipit opificis manum, destruitur, & aliud esse incipit. Ergo, quoniam finem habuit materia, tum cum factus est ex ea mundus, & initium quoque habuit.

D. Ambros. Hexamer. 1. c. 3.

Diuus Ambrosius in Hexamero à materia quoque naturali aquæ sic ducit argumenta.

(Videmus pleramque exire nubes de montibus. Quæro vtrum de terra ascēdat aqua, an ea, quæ super cælos est, largo imbri descendat. Si ascendit, virique contra naturam est, vt ascendat in superiora, quæ grauior est, & portetur aere, cum aer subtilior sit. Aut si conciti orbis totius motu rapitur aqua, sicut imo orbe rapitur, ita summo diffunditur.)

Vsus mate.

In manufactis satis commune est à materia ducere laudis argumentum. Sic mensam ab Imperatore Iustiniano in templo sanctæ

mirabil. 7. 80.